

Jaarverslag januari 2016 – december 2017

Bijzondere leerstoel

‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid,
met bijzondere aandacht voor de psychiatrie’

ingesteld door het

KSGV – kenniscentrum voor
levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid

bij de

leerstoelgroep Globaliserings- en Dialoogstudies
van de Universiteit voor Humanistiek

VOORAF

Het KSGV– *kenniscentrum voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid* is een studievereniging die zich richt op de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. Een belangrijk streven van het KSGV is het bevorderen van een geestelijk gezonde omgang met levensbeschouwing en zingeving. Het KSGV wil deze doelstelling realiseren door studiebijeenkomsten, publicaties, onderzoek, deskundigheidsbevordering, en door het instellen en instandhouden van bijzondere leerstoelen. Het KSGV onderneemt zijn activiteiten vanuit een christelijke inspiratie. De bijzondere leerstoel ‘Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de psychiatrie’ is sinds 1 oktober 2012 in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. Arjan W. Braam. De bijzondere leerstoel is ondergebracht bij de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht (UvH) bij de leerstoelgroep Globaliserings- en Dialoogstudies. De leerstoel is per 1 oktober 2017 met vijf jaar verlengd.

Arjan Braam werkt als psychiater in de crisisdienst van Utrecht, als consulent psychiatrie in het Diaconessenhuis Utrecht en als A-opleider psychiatrie bij Altrecht geestelijke gezondheidszorg. De leerstoel voorziet in een wekelijkse inzet van een werkdag per week.

Het curatorium van de leerstoel bestaat uit de leden: dr. F.C.H. Derks (KSGV), prof. dr. C.J.W. Leget (UvH) en prof. dr. M.H.F. van Uden (KSGV).

A. ONDERZOEKSACTIVITEITEN

In het kader van de leerstoel is in 2016 en 2017 aan diverse onderzoeksprojecten gewerkt:

- systematische literatuur review over religie, spiritualiteit en het beloop van depressie en depressieve verschijnselen over de tijd.
- kwantitatief empirisch onderzoek over gerotranscendentie (wijsheid en integriteit bij ouderen) in het kader van de Longitudinal Aging Study Amsterdam (LASA)

- kwantitatief empirisch onderzoek over religieuze wanen bij ouderen (hoofdonderzoeker: mw. A. Noort, psychiater);
- een conceptuele veldverkenning ‘Naar een multidisciplinaire richtlijn religie / spiritualiteit en geestelijke gezondheidszorg’.
- adviseur en co-auteur bij kwantitatief empirisch onderzoek bij Eleos, gereformeerde GGZ, met als onderzoeksonderwerp ‘Religie en suicidaliteit’ (dhr. drs. B. van den Brink, psychiater, en dhr. M. Jongkind, MSc, klinisch psycholoog en mw. dr. J. Schaap – Jonker, rector Kennisinstituut Christelijke GGZ).
- Adviseur en co-auteur in het samenwerkingsproject o.l.v. prof. dr. L. ten Kate (UvH) over het onderwerp ‘Percepties onder professionals en onder religieuze leiders over de zorg aan West-Afrikaanse slachtoffers van mensenhandel’.

Naast onderzoek in het kader van de leeropdracht werden de volgende onderzoeksactiviteiten ontplooid:

- praktijk-evaluerend onderzoek bij de crisisdienst Utrecht;
- begeleiding van wetenschappelijk onderzoek van arts-assistenten en andere medewerkers van Altrecht GGZ.

B. PROMOTIEBEGELEIDING

In de verslagperiode werden de volgende promotieonderzoeken begeleid:

- mw. drs. A. Noort (zie onder A): ‘Religieuze wanen bij ouderen’; met als promotores prof. dr. A.T.F. Beekman (VUmc) en prof. dr. A.W. Braam (UvH);
- mw. ds. E. Ouwehand (zie onder A): ‘Religie en spiritualiteit en de bipolaire stoornis’, met als promotores prof. dr. T.H. Zock (RUG) en prof. dr. A.W. Braam (UvH);
- mw. drs. A. Steen, psychiater: ‘Zingeving bij persoonlijkheidsstoornissen – zin zoeken, fragmenten of narratief’ (Graduate School van de UvH, aanvang 1 januari 2014).
- mw. drs. J. van Nieuw Amerongen Meeuse, arts: ‘Geloof in behandeling: de plaats van religieuze en spirituele oriëntatie binnen psychiatrische behandeling’ (Graduate School

van de UvH, aanvang 1 oktober 2015);

- dhr. drs. ds. J.C. (Arjan) Oosterwijk: 'Prayer in later life: coping, compensation or attachment'; met als promotores prof. dr. M.A. Huisman (VUmc, LASA) en prof. dr. A.W. Braam.

Voorts is meegewerkt aan de leescommissie en/of oppositie van de proefschriften:

- 'Worldview and Psychotherapy. An Analysis of the Christian Integration Debate' door dr. B. Loonstra (VU, 18-03-2016; promotor prof. dr. G. Glas)
- 'Depressive symptoms in an ethnically DIVERSe cohort of chronic dialysis patients: The role of patient characteristics, cultural and inflammatory factors', door mw. dr. G. Haverkamp (VUmc, 08-03-2017; promotores prof.dr. A. Honig, prof.dr. F.W. Dekker, copromotor: dr. C.E.H. Siegert).

C. ONDERWIJSACTIVITEITEN

Sedert de aanvang van de leeropdracht werden de volgende onderwijsactiviteiten verzorgd:

- gastdocent psychopathologie binnen het bachelor curriculum van de UvH (twee ochtenden per studiejaar);
- gastdocent 'Moreel beraad – ggz cultuur en dilemma's', master curriculum UvH (twee tot drie ochtenden per studiejaar);
- deelname aan de expertgroep 'Filosofie, ethiek en levensbeschouwing' Onderwijsbureau Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) ter voorbereiding van de module Aandachtsgebied Volwassenenpsychiatrie;
- deelname aan de expertgroep 'Sociale & Spoedeisende Psychiatrie' Onderwijsbureau NVvP; onderwijs ten behoeve van de opleiding psychiatrie binnen Altrecht en binnen het opleidingsconsortium psychiatrie Midden-Nederland.

Voorts:

- examen 'Basiskwalificatie Onderwijs (BKO)' aan UvH, 31-05-2016

- begeleiding van Master-thesis studenten over onderwerpen zoals levensbeschouwing en psychiatrisch herstel:
 - Leonoor de Cocker, MA, ‘Eenzaam of alleen? - Een kwalitatief empirisch onderzoek naar de relatie tussen existentiële eenzaamheid en homoseksualiteit’, 07-10-2016
 - Marieke van Eijkelen, MA, ‘Ervaringskennis en emancipatie, Een onderzoek naar de wijze(n) waarop er een emancipatoir perspectief speelt bij de toepassing en inzet van ervaringsdeskundigheid in de huidige GGz’, 07-10-2016
 - Elise van Schaik, MA, ‘Zingeving op de zorgboerderij. Een casestudy bij drie zorgboerderijen naar de mogelijke invloed van de zorgboerderijen op de zingeving bij deelnemers met een psychische hulpvraag’, 06-10-2017.

D. PUBLICATIES (JANUARI 2016 – DECEMBER 2017)

- Braam, A.W., Galenkamp, H., Derkx, P., Aartsen, M.J., & Deeg, D.J.H. (2016). Ten-year course of cosmic transcendence in older adults in The Netherlands. *The International Journal of Aging and Human Development*, 84 (1), 44-65.
- Braam, A.W. (2017). Towards a Multidisciplinary Guideline Religiousness, Spirituality and Psychiatry: What do we need? *Mental Health, Religion & Culture*, in press; open access: doi.org/10.1080/13674676.2017.1377949.
- Schaap-Jonker, H., Egberink, I.J.L., Braam, A.W., & Corveleyn, J.M.T. (2016). An item response theory analysis of the Questionnaire of God Representations. *The International Journal for the Psychology of Religion* 26 (2), 1-15.
<http://dx.doi.org/10.1080/10508619.2014.1003520>.
- Braam, A.W. (2016). De heuristische matrix over levensbeschouwing en psychotherapie ... in de psychiatrie. *Psyche & Geloof* 27 (2), 121-127.

- Zoeteman, J.B., Dijk, A.J. van., Braam, A.W., Reijssen, A.F.R.R. van, & Hoeven, B.J.H. van der (2016). Samenwerking tussen politie en GGZ crisisdiensten in Nederland. Ontwikkelingen in de vier grote steden. Cahiers Politiestudies 40 (30), 109-124
- Hoek M.H. & Braam A.W. (2017). Knooppunt psychiatrische crisisdienst: evaluatie van patiëntenstromen. Tijdschrift voor Psychiatrie 59 (7), 396-405.
- Braam, A.W. & Verhagen, P.J. (2016). AccreDidact Psychiaters 4; 2016. Religie, spiritualiteit en psychiatrie. Houten, AccreDidact.
- Braam, A.W. (2016). De toekomst van de GGz: van humanisering naar digibord en retour. Waardenwerk 66-67, 53-60.
- Braam, A.W. (2017). Climb every mountain. Open Deur, Blog 2 maart 2017, <http://www.open-deur.nl/climb-every-mountain/> .
- Braam, A.W. (2017). Boekbespreking: C.C.H. Cook, A. Powell, & A. Sims (red.) (2016), Spirituality and narrative in psychiatric practice – stories of mind and soul. Tijdschrift voor Psychiatrie 59 (2), 129.

E. VOORDRACHTEN, LEZINGEN, CONGRESDEELNAME, ADVISERING E.D.

- 11-02-2016 ‘De invloed van levensbeschouwing bij verwardheid’. Congres (symposium) ‘Verwarde patienten in het ziekenhuis’, Medilex (onafhankelijke nascholing in gezondheidszorg), Amersfoort.
- 07-04-2016 ‘Opleidingscompetenties en levensbeschouwing: mens of rol?’ Afscheidssymposium mw. J. van Dijk, psychotherapeut bij Altrecht, Zeist.

- 13-05-2016 ‘Review on Prospective Studies on Religiousness/Spirituality and Depression’. European Conference on Religion Spirituality and Health (RSH 2016), Gdansk, Polen.
- 05-06-2016 tot 10-06-2016 ‘Religie, spiritualiteit en de psyche – reflectie en samenwerking in de GGz’, spreker en dagelijkse workshopleider ‘Religie en de psyche: onderzoek’, Lemion, Córdoba, Spanje.
- 06-09-2016 ‘Religie en psychiatrie: de meta-analyses & workshop Fowler’, thema-ochtend voor aios psychiatrie Altrecht, Utrecht.
- 28-10-2016 ‘Naar een multidisciplinaire richtlijn ‘Levensbeschouwing, spiritualiteit en psychiatrie: wat hebben we nodig? Studiedag De Hoop / Kennisinstituut christelijke ggz, Dordrecht.
- 20-11-2016 Drie bijdrages WPA International Congress, Cape Town, South Africa.
 - ‘Religion, spirituality and depression in prospective studies: a review’;
 - ‘Religious delusions in older adults: diagnoses, combinations and dimensions’;
 - ‘Care of West-African victims of human trafficking between secular and religious approaches’;
- 01-12-2016 ‘Religie en psychiatrie: hoe empirisch onderzoek kan nuanceren en legitimeren’. OPZ Geel (België): 12de jaarlijkse Studiedag Klinische psychotherapie, Cultuurcentrum de Werft, Geel.
- 13-06-2017 ‘Generieke modules “Acute Psychiatrie” en ”Suïcidaliteit”’: zoek de verschillen’. Zomerstudiemiddag Platform Spoedeisende en Sociale Psychiatrie NVvP. Utrecht.

- 25-07-2017 ‘Empirisch onderzoek over religie en psychiatrie: meta-analyses en een systematische review’. Summer School Arkin GGz, Amsterdam ‘Transculturele Psychiatrie, Religie en Radicalisering’.
- 09-10-2017 Symposium 'Religion, spirituality and clinical psychiatry: empirical studies', chair, en spreker ‘Religious delusions in several diagnostic groups in older adults: the association with (a strict) religious background and orthodoxy’ (studie door Annemarie Noort). WPA XVII World Congress, Berlijn 2017.
- 14-11-2017 ‘Depressief – en nu?’, thema-avond Tuindorpkerk en Pauluskerk, Utrecht

Advisering / commissies:

- Lid van de Scientific Board European European Conference on Religion, Spirituality and Health, Gdansk, mei 2016; idem voor de geplande conferentie in Coventry, UK 2018
- Reviewer voor diverse internationale psychiatrische en gerontologische tijdschriften en lid van de redactieraad van “European Journal of Ageing”, “Psyche en Geloof” en “Religions”
- Lid van de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek van Altrecht (‘Altrecht Science’)
- Bestuurslid Stichting Psychiatrie en Religie (vanaf januari 2014)
- Committee Member WPA Section ‘Religion, Spirituality and Psychiatry’ (vanaf september 2014, herkozen in 2017)
- Vice-voorzitter KSGV; lid voorbereidingscommissie studiedag 2017 (‘Geestelijk

gezond? Karl Jaspers: psyche en grenservaring)

- Consulting Editor van de “International Series in Mental Health and Religion” (KSGV).
- Lid Visitatiecommissie Psychiatrie (visiteur) Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie i.s.m. Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten

F. MEDIA

In 2012 en 2013 vonden meerdere contacten plaats met journalisten, o.a. leidend tot interviews in Trouw, in ‘De Psychiater’ en in ‘Alter’ een tijdschrift dat binnen Altrecht wordt verspreid. In 2015 verscheen een interview in ‘Deviant’. In 2016 en 2017 vonden geen contacten plaats met journalisten.

— — —